

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح الحاق موادی به کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) در خصوص اهانت به ادیان و مذاهب قانونی و اقوام ایرانی»
(اعاده شده از شورای نگهبان (۲))

مقدمه

طرح الحاق دو ماده به کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) که با عنوان «طرح الحاق موادی به کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)، در خصوص اهانت به ادیان و مذاهب قانونی و اقوام ایرانی» در تاریخ ۱۳۹۷/۹/۲۸ اعلام وصول گردیده بود با اعمال اصلاحاتی در مفاد طرح و همچنین در عنوان طرح در تاریخ ۱۳۹۹/۲/۳۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و جهت تأیید نهایی به شورای محترم نگهبان ارسال شد. شورای محترم نگهبان در مرحله اول در خصوص طرح مزبور ایرادات و ابهاماتی را مطرح نمود و مجلس شورای اسلامی نیز در راستای رفع ایرادات مزبور اصلاحاتی را در جلسه مورخ ۱۳۹۹/۸/۱۱ در مصوبه خود به عمل آورد. با این حال این مصوبه در مرحله دوم مورد ایراد شورای محترم نگهبان واقع شده است. از این رو مجدداً کمیسیون محترم قضایی - حقوقی جهت رفع ایرادات و ابهامات مزبور اصلاحاتی را در مصوبه به عمل آورده است. در این گزارش به بررسی ایرادات شورای محترم نگهبان در مرحله دوم و ارزیابی گزارش کمیسیون قضایی - حقوقی می‌پردازیم.

بررسی ایرادات شورای محترم نگهبان و ارزیابی گزارش کمیسیون

۱. ایرادات ناظر به ماده (۱) مصوبه مجلس شورای اسلامی

ایراد اول: بر اساس نظر شورای محترم نگهبان عبارت «قصد ایجاد تفرقه» در صدر ماده (۱) مصوبه مجلس، از این جهت که آیا تفرقه باید توأم با خشونت یا تنش باشد یا خیر، ابهام دارد. توضیح این ابهام آنکه؛ با توجه به اینکه در صدر ماده (۱) مصوبه عبارت «قصد ایجاد تفرقه یا خشونت یا تنش در جامعه» بکار رفته است علی القاعده نباید ابهامی در این خصوص که آیا قصد ایجاد تفرقه باید توأم با خشونت یا تنش باشد یا خیر وجود داشته باشد، به بیان دیگر عبارت از این حیث ابهامی ندارد و هر یک از موارد مذکور در عرض یکدیگر بیان شده و مشخص است که هر یک از موارد مذکور مستقلاً مدنظر بوده است. با این حال به نظر می‌رسد عبارت «قصد ایجاد تفرقه» به صورت مستقل و بدون آنکه متضمن خشونت یا تنش باشد از منظر شورای محترم نگهبان عبارتی موسع و قابل تفسیر تلقی گردیده و لذا واجد ابهام دانسته شده است. به منظور رفع این ابهام در مصوبه کمیسیون با توجه به کفایت عبارت «قصد خشونت یا تنش در جامعه»، عبارت «قصد ایجاد تفرقه» حذف شده است تا ابهامی در این رابطه وجود نداشته باشد که به نظر می‌رسد رافع ایراد شورای نگهبان باشد.

مخصوص صحن علنی

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال اول

شماره ثبت:

۳۰

شماره چاپ:

۴۵۲

تاریخ چاپ:

—

معاونت پژوهش‌های

سیاسی - حقوقی

دقت: مطالعات

حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۷۳۵۲

تاریخ انتشار:

۱۳۹۹/۱۰/۲۰

ایراد دوم: بر اساس نظر شورای محترم نگهبان اصلاح به عمل آمده در ماده (۱) مصوبه، از این جهت که آیا توهین به مذاهب اسلامی مشمول مجازات مصرح در مصوبه می‌شود یا خیر، ابهام دارد. در خصوص تبیین این ایراد نیز باید گفت با توجه به اینکه عبارت «مذاهب اسلامی» در مصوبه اولیه مجلس شورای اسلامی وجود داشت و در اصلاحیه قبل در راستای رفع ایرادات مرحله اول شورای محترم نگهبان این عبارت حذف گردید و از سوی دیگر عبارت «ادیان الهی» که در مصوبه وجود دارد ممکن است این ابهام را به وجود بیاورد که متضمن مذاهب هست یا خیر، لذا به نظر می‌رسد ابهام پیش گفته وارد است. به منظور رفع این ابهام در مصوبه کمیسیون عبارت «مذاهب اسلامی» به صراحت در کنار «ادیان الهی» ذکر شده است که به نظر می‌رسد رافع ایراد شورای نگهبان است.

ایراد سوم: به موجب نظر شورای محترم نگهبان روشن نیست منظور از وصف «صریح» در خصوص دشنام در ماده (۱) مصوبه چیست و این امر واجد ابهام است. در خصوص تبیین این ابهام باید گفت که عبارت «دشنام صریح» در مصوبه مجلس به این علت بیان شده است که در ایرادات مرحله اول شورای محترم نگهبان مصادیق توهین و قلمرو آن دارای ابهام دانسته شده بود بر همین اساس یکی از مصادیق قطعی توهین یعنی «دشنام» ذکر شد و به منظور رفع هرگونه ابهام قید «صریح» نیز به آن اضافه گردید. در هر صورت با عنایت به اینکه در تبصره «۱» الحاقی به ماده (۱) نیز سعی شده است قلمرو مصداقی و مفهومی توهین مشخص گردد به نظر می‌رسد مفاد تبصره جهت رفع ابهام پیشین کفایت می‌نماید و اساساً لازم نیست به عبارت «دشنام صریح» اشاره شود. بر همین اساس عبارت مزبور در مصوبه کمیسیون حذف شده است که به نظر می‌رسد می‌تواند رافع ابهام شورای محترم نگهبان باشد.

۲. ایرادات ناظر به تبصره «۳» ماده (۲) مصوبه الحاقی به عنوان ماده (۵۰۰) مکرر

به موجب نظر شورای محترم نگهبان در تبصره «۳» ماده (۲) مصوبه مجلس، حکم به مصادره اموال در مواردی که مال مذکور متعلق به فرد مجرم باشد، لکن وی دین حال نسبت به دیگری داشته باشد، خلاف موازین شرع می‌باشد. توضیح آنکه اگرچه در خصوص این تبصره شورای محترم نگهبان ایرادی را در مرحله اول مطرح نموده و مجلس نیز مصوبه خود را اصلاح نمود اما به نظر می‌رسد در خصوص حکم به مصادره اموال همچنان فرض دیگری وجود دارد که لازم است از این حکم خارج شود. بر این اساس چنانچه مجرم دینی بر عهده دارد و در زمان قطعیت حکم و اجرای آن، زمان اداء دین مزبور فرا رسیده و اصطلاحاً دین حال شده باشد لازم است اموال مزبور منوط به آنکه در اثر ارتکاب جرم حاصل نشده باشد جهت ادای دین به دائن مسترد گردد و شرعاً نمی‌توان حکم به مصادره مال مزبور داد. بر همین اساس در مصوبه مجلس شورای اسلامی فرض مذکور به انتهای تبصره «۳» الحاق شده است.

جمع‌بندی

با عنایت به توضیحات و بررسی‌هایی که در این گزارش به آن پرداخته شد به نظر می‌رسد مصوبه کمیسیون قضایی - حقوقی می‌تواند رافع ابهامات و ایرادات شورای محترم نگهبان در خصوص طرح مورد بحث باشد. از این رو تصویب گزارش کمیسیون در این رابطه مورد پیشنهاد است.